

**WSTĘPNY PROJEKT ZAŁOŻEŃ
DO USTAWY O EKONOMII
SPOŁECZNEJ I SOLIDARNEJ**

Warszawa, 21.04.2017 r.

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT EKONOMII SPOŁECZNEJ I POŻYTKU PUBLICZNEGO

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 693 47 59, fax +48 22 693 46 60
www.mrpips.gov.pl; www.pozytek.gov.pl; e-mail: pozytek@mrpips.gov.pl; Andrzej.Radniecki@mrpips.gov.pl

Spis treści:

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Potrzeba i cel regulacji.....	3
III.	Zakres regulacji.....	6
IV.	Struktura proponowanej regulacji.....	10
1)	Rozdział I Przepisy ogólne.....	10
	a) Definicja ekonomii społecznej i solidarnej.....	10
	b) Definicja otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej.....	10
	c) Katalog podmiotów ekonomii społecznej.....	10
	d) Katalog osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.....	13
	e) Definicja reintegracji zawodowej i społecznej.....	13
	f) Definicja i katalog usług społecznych użyteczności publicznej.....	14
	g) Katalog zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.....	15
2)	Rozdział II. Przedsiębiorstwo społeczne.....	19
	a) Definicja przedsiębiorstwa społecznego.....	19
	b) Zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego.....	20
	c) Uprawnienia przedsiębiorstw społecznych.....	22
3)	Rozdział III. Formy udziału podmiotów ekonomii społecznej w programowaniu i realizacji zadań użyteczności publicznej.....	24
4)	Rozdział IV. Zasady realizacji usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.....	28
5)	Rozdział V. Wsparcie inicjatyw obywatelskich/społecznych na rzecz otoczenia ekonomii społecznej.....	30
6)	Rozdział VI. Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej przez władze publiczne.....	30

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

I. Wprowadzenie.

Poniższy dokument stanowi efekt prac Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego w MRPiPS oraz Grupy ds. strategicznych i programowych Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej i ma na celu wskazanie głównych kierunków i zagadnień oraz propozycji rozwiązań prawnych związanych z przygotowaniem regulacji ustawowej sektora ekonomii społecznej i solidarnej.

Prace Grupy zostały zainaugurowane w dniu 4.10.2016 r., kolejne spotkania warsztatowe odbyły się w dn. 4.11.2016 r., 12.12.2016 r. oraz 12.04.2017 r., jednocześnie trwały bieżące konsultacje w obrębie Grupy w trybie obiegowym.

*Projekt założeń do ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej, po zakończeniu prac Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego w MRPiPS oraz Grupy ds. strategicznych i programowych oraz uzyskaniu pozytywnej rekomendacji Członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, zostanie złożony na ręce Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w celu przekazania do dalszych prac w ramach Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego w MRPiPS oraz Grupy ds. prawnych Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Grupa ta, opierając się na projekcie założeń, rozpocznie prace nad tekstem regulacji ustawowej sektora ekonomii społecznej i solidarnej. **Rozstrzygnięcia dotyczące kształtu i zakresu docelowego projektu aktu prawnego oraz wyboru szczegółowych rozwiązań regulacyjnych spośród zaproponowanych w niniejszym projekcie rozwiązań, będą dokonywane na kolejnych etapach prac Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego w MRPiPS oraz Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.** Jednocześnie rekomenduję się, aby na najbliższym etapie prac w pierwszej kolejności podjęto prace mające na celu dokonanie szczegółowej oceny wpływu regulacji na sektor finansów publicznych, ze szczególnym wskazaniem źródła sfinansowania rozwiązań wynikających z projektowanej regulacji oraz przedstawienie kalkulacji skutków. Ponadto proponowane rozwiązania (w tym finansowe) powinny zostać przeanalizowane pod względem ich potencjalnej efektywności dla osiągnięcia założonego celu z uwzględnieniem racjonalności i gospodarności zaangażowania środków publicznych – zgodnie z uwagami zgłoszonymi w trakcie dotychczasowych prac przez Ministerstwo Finansów.*

II. Potrzeba i cel regulacji.

Konstytucyjne zasady społecznej gospodarki rynkowej i solidarności, a także dążenie do pełnego i produktywnego zatrudnienia stoją u podstaw promowania działań ekonomicznych, mających na celu przewyciężenie problemów społeczno-gospodarczych, dla rozwiązania których nie są wystarczające warunki oparte wyłącznie na mechanizmach rynkowych. Działania te, obejmują aktywizację oraz reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapewnianie obywatelom dostępności efektywnych i wysokiej jakości usług społecznych użyteczności publicznej. Działania te realizowane przez niepubliczne (pozarządowe) podmioty, tworzą obszar ekonomii społecznej i solidarnej, który przy wsparciu władz publicznych i przy zachowaniu niezbędnych reguł konkurencji, skutecznie integruje wspólnoty terytorialne

i działa na rzecz ich rozwoju, wpływając na ich zrównoważony rozwój oraz wzrost spójności społecznej.

Ekonomia społeczna jest sferą życia społeczno-gospodarczego, która pozostaje na pograniczu sektora przedsiębiorczości oraz sektora organizacji pozarządowych niedziałających w celu maksymalizacji zysku. Solidarnościowy wymiar ekonomii społecznej (**ekonomia solidarna**) realizowany jest przez te podmioty ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne, które w ramach swojej działalności przyjmują funkcje tworzenia miejsc pracy w celu aktywizacji oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, świadczenia usług społecznych użyteczności publicznej oraz realizacji zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

Sfera ta nie została jednak dotąd zdefiniowana w polskim porządku prawnym. Brak kompleksowej regulacji prawnej dotyczącej podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych jako formy ekonomii solidarnej, oraz zasad współpracy z administracją publiczną i udziału tych podmiotów w realizacji zadań publicznych, stanowi istotną barierę w rozwoju zarówno sektora ekonomii społecznej i solidarnej, jak i usług społecznych użyteczności publicznej, świadczonych w lokalnej wspólnocie czy też innych zadań publicznych służących rozwojowi lokalnemu.

Kwestie związane z:

- demografią (wzrost udziału osób starszych w społeczeństwie);
- polityką rodzinną (opieka nad dziećmi i wsparcie rodzin);
- wsparciem osób z niepełnosprawnością (w tym rodzin z dzieckiem lub dziećmi z niepełnosprawnościami);
- polityką prozatrudnieniową (aktywizacja i reintegracja społeczna oraz zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym);
- polityką prozatrudnieniową (w szczególności wobec osób młodych do lat 30-35, tak zwanych NEET's, jak też osób długotrwale bezrobotnych),

- przyczyniają się do wzrostu świadomości obywateli w zakresie potrzeb społecznych, zwłaszcza w zakresie polityki rodzinnej, wsparcia osób niesamodzielnych lub znajdujących się w trudnej sytuacji – w tym rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością.

Jednocześnie, coraz większego znaczenia nabiera potrzeba stosowania kooperacyjnego podejścia samorządu terytorialnego do realizacji zadań użyteczności publicznej w zakresie:

- zwiększenia wpływu mieszkańców wspólnot samorządowych na kreowanie lokalnych usług społecznych użyteczności publicznej;
- potrzeby zmian regulacyjnych umożliwiających większą elastyczność jednostkom samorządu terytorialnego w zakresie współpracy międzysektorowej;
- umożliwienia łączenia rozwoju usług społecznych użyteczności publicznej z tworzeniem miejsc pracy na bazie zasobów lokalnych;
- deinstytucjonalizacji usług społecznych, co stanowi jedno z najistotniejszych wyzwań polskiej polityki społecznej.

Zgodnie z Konstytucją RP, samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych (art. 163), natomiast zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne (art. 166 ust. 1). Zasady i formy wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań własnych w ramach gospodarki komunalnej określa ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 573, 960, 1920). Gospodarka komunalna obejmuje w szczególności zadania o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych. Organy stanowiące lub wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego postanawiają o:

- wyborze sposobu prowadzenia i form usług użyteczności publicznej;
- wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego.

Jednostki samorządu terytorialnego w drodze umowy mogą powierzać wykonywanie zadań z zakresu gospodarki komunalnej osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. ustawy o finansach publicznych¹, w trybie przepisów:

- ustawy dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 696, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2016 r. poz. 1920, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2164, z późn. zm.), zwanej dalej również: ustawą PZP;
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym albo na zasadach ogólnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1867, z późn. zm.).

Doświadczenia wskazują, że kluczowe w powyższych kwestiach są regulacje zawarte w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych. W trybach przewidzianych w ww. ustawach w 2015 roku dokonano zakupu usług lub zlecenia zadań w sferach pożytku publicznego na kwotę ok. 36 mld zł., co stanowi ok. 18% całkowitych wydatków JST. Duża część spośród zakupionych usług i zleczonych zadań ma charakter usług społecznych lub zadań

¹ Ustawa o finansach publicznych przewiduje także możliwość zlecenia zadań podmiotom spoza sektora finansów publicznych w oparciu o uchwały organów stanowiących.

publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, mających coraz większe znaczenie w kontekście wzmacniania spójności społecznej².

W kontekście powyższego, wykorzystanie zapisów wynikających z Umowy Partnerstwa³, krajowych strategii i programów rozwoju (Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu oraz Regionalnych Programów Operacyjnych), mówiących o możliwości rozwoju usług społecznych użyteczności publicznej i społecznie odpowiedzialnych terytoriów, **stwarza niepowtarzalną możliwość nadania istotnego impulsu rozwojowi społeczno-gospodarczemu zarówno wspólnot samorządowych, jak i w skali całego kraju.**

W celu stworzenia optymalnych warunków rozwojowych i współpracy administracji publicznej z podmiotami ekonomii społecznej, niezbędne jest kompleksowe uregulowanie relacji jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami niepublicznymi, realizującymi zadania w zakresie: zatrudniania i reintegracji społecznej i zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego. W powyższym kontekście ekonomia społeczna i solidarna łączy bowiem możliwości zatrudnieniowe mieszkańców wspólnoty samorządowej i realizacji usług społecznych użyteczności publicznej z tworzeniem społecznie odpowiedzialnego terytorium, w którym zarówno sektor publiczny, przedsiębiorcy, jak i sektor ekonomii społecznej i solidarnej kooperują na rzecz rozwoju wspólnoty.

III. Zakres regulacji.

Regulacja powinna określić kompleksowo zasady udziału podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, w tym przedsiębiorstw społecznych, w realizacji zadań publicznych – w szczególności usług społecznych użyteczności publicznej oraz realizacji zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, wspierania przez administrację publiczną rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw społecznych, oraz zasady współpracy administracji publicznej z tymi podmiotami.

Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej i ich współpracy z administracją publiczną wymaga w szczególności:

- 1) zdefiniowania sfery ekonomii społecznej i solidarnej jako obszaru interwencji publicznej i skatalogowania podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej jako

² Źródło: dane gromadzone przez Departament Pożytku Publicznego i Ekonomii Społecznej w MRPiPS na potrzeby sprawozdania z realizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz informacje dostępne na www.uzp.gov.pl.

³ Umowa Partnerstwa (UP) jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO), które wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

partnerów w zakresie współpracy z samorządem terytorialnym w celach zatrudnieniowych i reintegracji zawodowej i społecznej, realizacji usług użyteczności publicznej (usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego) oraz zdefiniowania pojęcia przedsiębiorstwa społecznego działającego na warunkach rynkowych o celach prozatrudnieniowych i społecznych;

2) współdziałania podmiotów ekonomii społecznej w programowaniu lokalnej polityki rozwoju w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego (Lokalne Programy Rozwoju Społecznego) poprzez:

- uporządkowanie niespójnego i nieprzystającego obecnie do rzeczywistych potrzeb systemu programowania lokalnego w sferze polityki społecznej poprzez oparcie programowania o 3-letnie lokalne programy skorelowane z wieloletnią prognozą finansową JST, które zastąpią dotychczasowe strategie rozwiązywania problemów społecznych oraz część programów przewidzianych innymi ustawami;
- wprowadzenie zasad współdziałania JST z podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej, w szczególności na etapie przygotowania diagnozy potrzeb społecznych;
- zdefiniowanie pojęć usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego niezbędnych do określenia zakresu interwencji publicznej;

3) określenia następujących funkcji ekonomii społecznej i solidarnej w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej:

- tworzenie miejsc pracy oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym tworzenie jednostek reintegracyjnych przygotowujących do trwałej aktywności zawodowej i społecznej – określone zostaną kategorie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym obejmujące katalog zbieżny ze znowelizowaną ustawą – Prawo zamówień publicznych oraz *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020* – tak, aby osiągnąć efekt synergii działań i spójności form oraz zasad współpracy;
- świadczenie usług społecznych użyteczności publicznej, obejmujących m. in. kwestie pomocy społecznej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, edukacji, ochrony zdrowia, wsparcia rodzin, opieki nad dziećmi do lat 3 (ustawa określi katalog usług społecznych użyteczności publicznej);
- realizacja zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, obejmujących m. in. kwestie rewitalizacji, zrównoważonego rozwoju, kultury i turystyki, mieszkalnictwa oraz rozwoju kapitału społecznego (ustawa określi katalog zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego).

4) uproszczenia form zakupu usług i zlecenia zadań publicznych określonych w ramach Lokalnych Programów Rozwoju Społecznego (gminnych lub powiatowych), które mogą być realizowane poprzez:

- samodzielną realizację zadań publicznych (usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego) przez jednostki samorządu terytorialnego (jednostki budżetowe) lub na zasadach tzw. zamówień „in house” zgodnie z warunkami określonymi w art. 67 ust. 1 pkt 12 oraz 14 ustawy Prawo zamówień publicznych dla jednostek utworzonych przez samorządy, w tym podmiotów ekonomii społecznej;
- partnerską realizację zadań JST z podmiotami ekonomii społecznej, co wymaga zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie polegających na wprowadzeniu instytucji partnerstwa publiczno-społecznego - obecne regulacje nie pozwalają bowiem na realizację i przekazywanie środków finansowych partnerom wyłonionym poza konkursem;
- zlecenie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwom społecznym (powierzenie i wspieranie realizacji zadań) w nowym trybie, np. negocjacyjnym do 120 tys. zł oraz konkursowym powyżej 120 tys. zł w przypadku usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, co wymaga zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- zakup/zamówienie usług społecznych użyteczności publicznej oraz w zakresie rozwoju lokalnego przy możliwości zastosowania zamówień zastrzeżonych przy zakupach poniżej 30 tys. euro;
- zakup/zamówienie usług społecznych w ramach społecznie odpowiedzialnych zamówień (tzw. klauzule społeczne) przy zakupach objętych ustawą PZP.

Kwoty planowane do przeznaczenia przez JST na poszczególne zamówienia publiczne i zadania publiczne (usługi społeczne użyteczności publicznej, zadania publiczne w zakresie rozwoju lokalnego) oraz sposób ich realizacji powinny być określone w poszczególnych Lokalnych Programach Rozwoju Społecznego;

5) DO ROZWAŻENIA: *określenie zasad wspierania inicjatyw obywatelskich/społecznych na rzecz otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej, poprzez:*

- *określenie w Lokalnych Programach Rozwoju Społecznego kwot przeznaczonych na dofinansowanie zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych w sferze pożytku publicznego;*
- *w ramach limitów część środków przewidziana byłaby na realizację inicjatyw lokalnych w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz budżetu partycypacyjnego⁴, który nie został dotychczas zdefiniowany w przepisach prawa;*

⁴ Budżet obywatelski (partycypacyjny) – stanowi narzędzie włączające mieszkańców w proces decyzyjny dotyczący budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego. To obywatele decydują o sposobie wydatkowania części środków publicznych. Elementem budżetu partycypacyjnego jest prowadzenie konsultacji z mieszkańcami, które mają na celu efektywne wydatkowanie środków publicznych uwzględniające rzeczywiste potrzeby danej społeczności. Nie jest to mechanizm zdefiniowany ustawowo, co z jednej strony pozwala na szerokie, elastyczne działania samorządów, z drugiej powoduje jednak, że w praktyce stosowane są bardzo różne warianty budżetu partycypacyjnego, a wprowadzone procedury nie dają wnioskodawcom gwarancji realizacji zgłoszonych przez nich i wybranych w procedurze działań. Podstawą procedury budżetu obywatelskiego w formule konsultacji społecznych jest przeważnie uchwała organu stanowiącego wydana na podstawie art. 5a ustawy o samorządzie gminnym lub art. 3d ustawy o samorządzie powiatowym. Budżet partycypacyjny jest zatem traktowany jako szczególna forma

- 6) określenia zasad wspierania przez władze publiczne rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, w tym przedsiębiorstw społecznych, poprzez:
- programowanie rozwoju na poziomie krajowym, jako zadań ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego (krajowy program rozwoju, Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej);
 - na poziomie regionalnym jako zadań samorządów województw (regionalne programy rozwoju, Regionalne Komitety Rozwoju Ekonomii Społecznej), koordynowanie polityki publicznej w obszarze ekonomii społecznej w województwach poprzez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej);
 - tworzenie regulacji i systemu finansowego wsparcia jednostek reintegracyjnych przygotowujących do aktywności społecznej i zawodowej prowadzącej do włączenia do rynku pracy (do rozważenia: zapewnienie usług realizowanych przez jednostki reintegracyjne jako zadań własnych gmin – co wymaga zmiany ustawy o samorządzie terytorialnym, które wsparte będą ze środków Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – co wymaga zmian w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w zakresie uznania jednostek reintegracyjnych jako instrumentów i narzędzi lub instytucji rynku pracy oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami, w zakresie wspierania funkcji jednostek reintegracyjnych);
 - tworzenie regulacji i systemu finansowania wsparcia w zakresie dotacji na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych – w szczególności dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - wspieranie finansowania instrumentów zwrotnych dla podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej (w szczególności pożyczki, poręczenia, reporeczenia), w ramach środków, którymi dysponuje BGK⁵;
 - wspieranie usług o charakterze doradczo-szkoleniowym podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, w tym przedsiębiorstw społecznych jako zadania samorządu województwa, za pośrednictwem akredytowanych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego podmiotów – Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Byłyby to usługi mające na celu animację społeczności lokalnych i obywateli, wsparcie tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz wspieranie działających przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej, a także działań sieciujących i tworzenia międzysektorowych partnerstw lokalnych;
 - tworzenie mechanizmów wsparcia przedsiębiorstw społecznych w dostępie do odpowiedzialnych zamówień publicznych, za pomocą dodatkowej roli OWES jako doradców w procedurach przetargowych, pośredników wobec osób trudnozatrudnialnych oraz wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych, które uzyskują zamówienia w ramach postępowań przetargowych.

konsultacji. Na podst.: „Mechanizmy współpracy finansowej jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Przewodnik”, MRPiPS 2015, www.mechanizmywspolpracy.pl.

⁵ BGK realizuje obecnie projekty współfinansowane w ramach PO WER oraz środków budżetu państwa, obejmujące ofertę finansowania zwrotnego dla podmiotów ekonomii społecznej poprzez: pożyczki, poręczenia, gwarancje.

Nowa regulacja prawna powinna w konsekwencji doprowadzić do spójności działań reintegracyjnych, włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa. Powinna także doprowadzić do znaczącego wzrostu wykorzystania partnerstwa publiczno-społecznego na rzecz wspólnot samorządowych, ułatwiając współpracę zarówno jednostkom samorządu terytorialnego, jak i podmiotom ekonomii społecznej i solidarnej, zapewniając możliwość wzrostu aktywności oraz reintegrację społeczną i zawodową obywateli. **Propozycje te są w pełni zgodne z zapisami projektu Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju w zakresie spójności społecznej oraz kapitału społecznego.**

IV. Struktura proponowanej regulacji.

Rozdział I. Przepisy ogólne.

I. Zostaną określone:

- 1) **definicje** z obszaru ekonomii społecznej i solidarnej w wymiarze przedmiotowym i funkcjonalnym:

Ekonomia społeczna to forma aktywności obywatelskiej i społecznej, która realizuje cele społeczne poprzez działalność pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, oświatową lub kulturalną w ramach podmiotów ekonomii społecznej.

Ekonomia solidarna to zinstytucjonalizowana forma działalności podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności w ramach przedsiębiorstw społecznych, która służy:

- tworzeniu miejsc pracy w celu aktywizacji oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym tworzeniu jednostek reintegracyjnych przygotowujących do trwałej aktywności zawodowej i społecznej;
 - świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej, oraz
 - realizacji zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
- 2) zasady udziału podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w realizacji zadań publicznych (usług społecznych użyteczności publicznej);
 - 3) zasady wspierania przez administrację publiczną rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej;
 - 4) zasady współpracy administracji publicznej z podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej, w szczególności w zakresie przygotowania i realizacji Lokalnych Programów Rozwoju Społecznego.

Otoczenie ekonomii społecznej i solidarnej to podmioty i inicjatywy obywatelskie/społeczne o charakterze nieformalnym, działające na rzecz promocji lub rozwoju ekonomicznego, w szczególności w formie spółdzielni uczniowskich, kooperatyw spożywców, działających w partnerstwie z innymi podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej lub stowarzyszenia zwykłe, o których mowa w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210).

II. Wskazany zostanie **katalog podmiotów ekonomii społecznej** działających obecnie na mocy różnych regulacji prawnych⁶.

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczane będą:

1. Jednostki reintegracyjne przygotowujące do trwałej aktywności zawodowej i społecznej:
 - a) warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej – funkcjonujące na mocy ustawy z dnia 7 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. Nr 127 poz. 721, z późn. zm.) – poprzez podmioty je prowadzące;
 - b) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej funkcjonujące na mocy ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.) – poprzez podmioty je prowadzące.
2. Stowarzyszenia, o których mowa w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210).
3. Fundacje, o których mowa w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2016 r. poz. 40).
4. Spółdzielnie socjalne, o których mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. poz. 651, z późn. zm.).
5. Osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.
6. Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
7. Spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2016 r. poz. 176), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.
8. Spółdzielnie, o których mowa w:
 - ustawie z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21, z późn. zm.);

⁶ Kwestia ujednoczenia definicji organizacji pozarządowych i podmiotów o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r., a tym samym określenia kręgu podmiotowego, wymaga zmian w: ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

- ustawie z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. z 2016 r. poz. 1826, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1910, z późn. zm.);
- *ustawie z dnia ... 2017 r. o spółdzielniach rolników (Publikator);*

- z tym że Rozdziały III-VI niniejszego projektu stosuje się wyłącznie do: spółdzielni pracy, spółdzielni inwalidów i spółdzielni niewidomych.

9. Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i zakłady reasekuracji wykonujące działalność w formie towarzystwa reasekuracji wzajemnej, o których mowa w ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1844, z późn. zm.) – z tym, że Rozdziały III-VI niniejszego projektu nie mają wobec nich zastosowania.

10. Przedsiębiorstwa społeczne, o których mowa w Rozdziale II niniejszego projektu.

Uzasadnienie

Konieczność uspołnienienia definicyjnego różnych podmiotów zaliczanych do sektora ekonomii społecznej i solidarnej wynika z potrzeby precyzyjnego adresowania polityk publicznych zarówno w zakresie wsparcia, jak i kooperacji. Dlatego też należy jednoznacznie wskazać, które podmioty będą objęte zakresem regulacji. Sektor ekonomii społecznej i solidarnej można traktować w bardzo zróżnicowany sposób. Jednak zgodnie z przyjętą w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej definicją, ekonomia społeczna, to „sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu”. Tym samym zawężono ramy polityki publicznej do trzech sfer oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w zakresie:

- 1) zatrudnieniowym i reintegracyjnym,
- 2) usług społecznych użyteczności publicznej,
- 3) rozwoju lokalnego.

Powyższa definicja zgodna jest z definicją stosowaną obecnie w ramach polityki spójności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Dotychczas zawężano pojęcie ekonomii społecznej wyłącznie do podmiotów realizujących cele prozatrudnieniowe. Takie podejście eliminowało z polityk publicznych znaczącą część sektora ekonomii społecznej, pomimo że wszystkie podmioty obywatelskie i spółdzielcze spełniały cechy ekonomii społecznej. W ten sposób niewykorzystany i marginalizowany był istotny potencjał sektora ekonomii społecznej.

Rozróżnienie pojęć ekonomii społecznej i ekonomii solidarnej pozwoli skorygować dotychczasową tendencję. Nie oznacza to jednak, że wszystkie podmioty ekonomii społecznej będą wspierane w ramach projektowanej regulacji. Stanowią one przedmiot zainteresowania władz i działań publicznych, lecz nie w każdym przypadku muszą być wspierane w ramach polityki prozatrudnieniowej i rentegracyjnej, stąd propozycja wyłączeń spod projektowanej regulacji (Rozdziału III-VI) wobec towarzystw ubezpieczeń wzajemnych i zakładów reasekuracji wykonujących działalność w formie towarzystwa reasekuracji wzajemnej oraz spółdzielni, o których mowa w ustawie z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21, z późn. zm.); ustawie z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. z 2016 r. poz. 1826, z późn. zm.); ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222, z późn. zm.); ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1910, z późn. zm.); *ustawie z dnia ... 2017 r. o spółdzielniach rolników (Publikator)* - **z wyjątkiem spółdzielni pracy, spółdzielni inwalidów i spółdzielni niewidomych.**

III. Zdefiniowany zostanie również **katalog osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**, niezbędny dla określenia prozatrudnieniowych funkcji przedsiębiorstw społecznych. Do osób tych zaliczeni zostaną:

- 1) bezrobotni w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.);
- 2) niepełnosprawni w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
- 3) osoby z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546 z późn. zm.);
- 4) osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828, z późn. zm.);
- 5) osoby do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.);
- 6) osoby, które spełniają kryteria o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.), zatrudnione lub wykonujące inną pracę zarobkową w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

IV. Zostaną przywołane pojęcia **reintegracji zawodowej**, jako działań mających na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy oraz **reintegracji społecznej** jako działań mających na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności

lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. Pojęcia te zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. W trakcie prac legislacyjnych należy rozważyć możliwość rozwinięcia ww. definicji, w szczególności pod kątem bardziej precyzyjnego podkreślenia różnicy pomiędzy pojęciem reintegracji zawodowej i społecznej.

V. Zdefiniowane zostanie także **pojęcie usług społecznych użyteczności publicznej**, niezbędne do realizacji tej funkcji przez podmioty ekonomii społecznej. To usługi o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 573, z późn. zm.), obejmujące zadania w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.),
- 2) opieki nad dziećmi, o której mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157, z późn. zm.),
- 3) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, określone ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.),
- 4) kształcenia, wychowania i opieki, o których mowa w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59),
- 5) ochrony zdrowia, w tym ochrony zdrowia psychicznego w rozumieniu ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2015 poz. 1916), ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638) oraz ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546),
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 7 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 546),
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego, w rozumieniu ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610), oraz w zakresie towarzystw budownictwa społecznego, o których mowa w ustawie z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. z 2015 r. poz. 2071, z późn. zm.).

Uzasadnienie

Przepisy rozdziału pierwszego, poza określeniem celu i zakresu podmiotowego i przedmiotowego ustawy, powinny definiować szereg pojęć używanych w dalszych

przepisach. Przede wszystkim zdefiniować należy trzy kategorie funkcji ekonomii społecznej i solidarnej:

- kategorie aktywizacji oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (funkcja prozatrudnieniowa);
- kategoria usług społecznych użyteczności publicznej (funkcja realizacji usług społecznych użyteczności publicznej);
- kategoria rozwoju lokalnego (funkcja rozwoju lokalnego).

W określeniu katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, czyli osób których zatrudnienie jest jednym z warunków podstawowych spełnienia definicji i nabycia statusu przedsiębiorstwa społecznego, oparto się na dotychczasowym katalogu osób z ustawy o spółdzielniach socjalnych (art. 4 ust. 1) oraz „*Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*”, z 24 października 2016 roku. W tym przypadku istnieje potrzeba zachowania pełnej spójności rozwiązań prawnych z dotychczasowym stanem prawnym oraz działaniami współfinansowanymi z funduszy UE.

Jednocześnie w ramach projektowanej regulacji należy dokonać analizy pod kątem ewentualnej aktualizacji katalogu osób, o których mowa art. 1 ust. 2 w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz w art. 4 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych – w szczególności w celu ujednoczenia obowiązujących oraz wprowadzanych przepisów oraz stworzenia jednolitego, uniwersalnego katalogu w projektowanej regulacji.

W przypadku usług społecznych użyteczności publicznej, będzie to pierwsza definicja w polskim systemie prawnym, w której odwołano się do przepisów regulujących wszystkie dziedziny określone w ustawach o samorządzie gminnym, samorządzie powiatowym oraz samorządzie województwa. W przedstawionej propozycji do określenia definicji wzięto pod uwagę zarówno doświadczenia projektów Planowania Rozwoju Instytucjonalnego (PRI), Systemu Analiz Samorządowych, doświadczeń prawodawstwa UE, jak również analizy polskich badaczy m.in. prof. Ryszarda Szarfenberga „*Standaryzacja usług społecznych*”, WRZOS, Warszawa 2012.

W przypadku zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego przyjęto nowatorską koncepcję opartą na definicji zrównoważonego rozwoju, obejmującą nie tylko problematykę związaną z ekologią, ale również z tożsamością kulturową i szeroko rozumianym rozwojem społecznym i gospodarczym.

VI. Zostanie określony katalog **zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego**, niezbędny do określenia realizacji przez podmioty ekonomii społecznej funkcji rozwoju lokalnego. Katalog będzie obejmował zadania o charakterze użyteczności publicznej związane w szczególności z animacją lokalną, zrównoważonym rozwojem, dziedzictwem kulturowym jednostki samorządu terytorialnego, w tym w zakresie:

- 1) rewitalizacji, o której mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015, poz. 1777 z późn. zm.);
- 2) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, o których mowa w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn. zm.), ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.);
- 3) kultury fizycznej, turystyki, oraz w zakresie krajoznawstwa, o których mowa w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2016 r. poz. 176 z późn. zm.), z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 156, z późn. zm.), z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 187 z późn. zm.),
- 4) ochrony środowiska i przyrody, gospodarki wodnej, o których mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250 z późn. zm.), ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.), ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.), ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2015 r. poz. 478 z późn. zm.),
- 5) wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej, o których mowa w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm.),
- 6) promocji przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym w ramach polityki rozwoju, o której mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2006 r. Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.) (art. 2-3).

Uzasadnienie

Rozwój lokalny jest ważnym elementem dynamizowania rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Po wprowadzeniu w 1999 roku trójstopniowego podziału administracyjnego kraju, za rozwój lokalny uznaje się działania realizowane na terytorium gmin, powiatów i miast na prawach powiatu. Rozwój na poziomie samorządowego województwa rozważany jest już w kategoriach rozwoju regionalnego.

Rozwój jest to złożony proces pozytywnych zmian wzrostu ilościowego i postępu jakościowego, w przypadku rozwoju lokalnego i regionalnego zachodzących w układzie społeczno-terytorialnym. Stopień tej złożoności jest pochodną wielorakości celów, którym rozwój ma służyć oraz różnorodności uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, które go kształtują. Rozwoju lokalnego nie można zdefiniować w sposób jednoznaczny. Jest to swego rodzaju skrót myślowy, obejmujący szerokie spektrum zjawisk gospodarczych, społecznych i przestrzennych.

W literaturze przedmiotu formułuje się szereg definicji rozwoju lokalnego. Dokonując ich syntezy można stwierdzić, iż rozwój lokalny jest to trwały wzrost poziomu życia mieszkańców danego obszaru, jego konkurencyjności i potencjału gospodarczego, przyczyniający się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

Uszczegółowiając powyższą definicję można wyodrębnić obszary rozwoju lokalnego i regionalnego, którymi są: mieszkańcy danego obszaru, jego ekosystem, infrastruktura, gospodarka, przestrzeń-terytorium.

Szerokie spektrum zjawisk i procesów – społecznych, gospodarczych i przestrzennych składających się na kategorię rozwoju sprawia, że dla jego wykreowania konieczne jest zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności, władzy publicznej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w danej jednostce terytorialnej (przedsiębiorców, instytucji, organizacji pozarządowych). Wymienione podmioty tworzą system gospodarki lokalnej, w którym szczególna rola przypada władzom samorządowym. Ustawowe zadania i kompetencje samorządu wskazują i przyznają mu wiodącą rolę. Proces rozwoju jest również wspierany przez władze krajowe, a często też międzynarodowe instytucje.

Samorząd terytorialny jest liderem zmian i partnerem dla pozostałych instytucji gospodarki lokalnej, który jest w stanie ukierunkować rozwój, stymulować go oraz zagwarantować prymat interesu społecznego nad indywidualnym.

Istotą rozwoju lokalnego jest osadzenie go w strukturach samorządowych, dlatego w polskich warunkach rozwój ten mógł zaistnieć, upowszechnić się i zyskiwać na znaczeniu dopiero po odrodzeniu się struktur samorządowych.

Czynnikiem rozwoju lokalnego jest też niewątpliwie rynkowy model gospodarki sprzyjający podejmowaniu inicjatyw gospodarczych przez małe i średnie podmioty gospodarcze stanowiące główną siłę napędową gospodarki.

Rozwój lokalny jako kategoria rozwoju społeczno-gospodarczego narodził się w końcu lat siedemdziesiątych, kiedy to w krajach Europy Zachodniej dał o sobie znać kryzys polityki regionalnej i kiedy kryzys gospodarczy dotknął boleśnie społeczności lokalne. Zaczęto wtedy zdawać sobie sprawę, iż koniecznością jest podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnych jednostek terytorialnych. Inicjatywy te wiązano z tzw. „oddolną drogą rozwoju”, która oznaczała wykorzystanie lokalnych zasobów rozwojowych w celu ożywienia gospodarczego. Rozwój lokalny wyrósł także z przeświadczenia struktur samorządowych o ich odpowiedzialności za ożywienie rozwoju miast i gmin przez podejmowanie własnych działań gospodarczych. Rozwój lokalny jest przejawem decentralizacji działań gospodarczych, mających swój wyraz w podejmowaniu „oddolnych” inicjatyw gospodarczych.

Rozwój lokalny jest procesem zależnym od stopnia uświadomienia sobie przez społeczność lokalną swojej sytuacji w różnych jej aspektach, a także swoich możliwości w zakresie formułowania i rozwiązywania lokalnych problemów.⁷

⁷ Za: Ewa Markowska-Bzducha, Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Członek Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, Warszawa 2016.

*Rozwój lokalny nie stanowi rozwoju, jest to ruch kulturowy, ekonomiczny, społeczny, który ma tendencję do wzrostu dobrobytu społeczeństwa. Powinien rozpocząć się na poziomie lokalnym i rozprzestrzenić się do kolejnych poziomów. Powinien dowartościować zasoby terytorium i mieszkańców. Powinna to być kompleksowa, wielowymiarowa zmiana kompozycji logiki sektorowej.*⁸

"Twórczość musi powrócić do wspólnot i obywateli, nawet jeśli może być zakłócająca (disruptive). Ta emancypacja czy też empowerment osób indywidualnych jest widziana jako centralna dla wzrastającej potrzeby obywateli, nawet jeśli jakaś równowaga z istniejącymi ośrodkami władzy musi być zapewniona. Z tego należy wnioskować, iż nikt nie posiada monopolu nad prawdą, wszyscy muszą myśleć i działać poprzez granice i silosy, ludzie muszą się dzielić wizjami i celami i muszą wiedzieć co powoduje, iż czują niewygodę oraz muszą się ustosunkować do władzy".⁹Rozwój lokalny to zatem bardzo zróżnicowane pojęcie, lecz zmierzające w kierunku współkonstruowania nowych relacji między obywatelami, od których większość inicjatyw wychodzi, a władzami lokalnymi, powiatowymi, regionalnymi a nawet państwowymi, gdy reguły i przepisy muszą zostać dostosowane do zaistniałych inicjatyw. Domeny rozwoju lokalnego to wszystkie inicjatywy oraz przedsięwzięcia lokalnych społeczeństw, w szczególności te, które służą lepszej jakości życia. W tak rozumianym rozwoju lokalnym, rozwój ekonomii społecznej i solidarnej może mieć doniosłą rolę, przy założeniu ewolucji od "zarządzającej" (reigning) do "współbudującej" (coconstruction) rzeczywistości każdego terytorium.

⁸ Za: L. Macon, Zjednoczone sejmiki rozwoju lokalnego, Francja, czerwiec 1982.

⁹ Za: Piotr Wołkowiński Członek Wspierający Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, State of the Art report on Social Innovation – Urbact Paryż 2016

Rozdział II. Przedsiębiorstwo społeczne.

- I. Określić należy **definicję przedsiębiorstwa społecznego** jako podmiotu, który prowadzi działalność odpłatną pożytku publicznego¹⁰ lub działalność gospodarczą (lub odpowiednio działalność oświatową lub kulturalną) i jednocześnie statutowo:
- 1) podstawowym celem jego działania jest reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacja usług społecznych użyteczności publicznej czy zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
 - 2) nie dystrybuuje zysku lub nadwyżki bilansowej pomiędzy udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników lecz przeznaczają zysk na wzmocnienie potencjału przedsiębiorstwa oraz w części nie niższej niż 30% przeznaczają go na reintegrację zawodową i społeczną w przypadku celu reintegracji zawodowej i społecznej lub na działalność w sferze pożytku publicznego w przypadku celu realizacji usług społecznych użyteczności publicznej lub zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
 - 3) struktura zarządzania lub struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni (1 członek = 1 głos), akcjonariacie pracowniczym/współwłasności pracowniczej lub zasadach partycypacji pracowników (co najmniej posiada ciało konsultacyjno-doradcze z udziałem pracowników i innych zatrudnionych osób);
 - 4) udział własności sektora publicznego nie przekracza 50%, chyba że właściwa ustawa lub statut podmiotu zakłada możliwość uzyskania przeważającego udziału własności podmiotu przez jego członków lub pracowników;
 - 5) zatrudnia nie mniej niż trzech pracowników na podstawie umowy o pracę albo spółdzielczej umowy o pracę;
 - 6) wynagrodzenia osób zatrudnionych nie przekraczają trzykrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni; **DO ROZWAŻENIA:** różnica pomiędzy najniższym, a najwyższym przeciętnym (w każdym kolejnym roku) wynagrodzeniem osób zatrudnionych nie powinna być wyższa, niż 300% dla tego samego wymiaru i formy zatrudnienia; sposób naliczania – od podstawy wynagrodzenia;

¹⁰ Działalność odpłatna pożytku publicznego jest działalnością prowadzoną przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sferze zadań publicznych, za które pobierają one wynagrodzenie, w tym sprzedaż wytworzonych towarów lub świadczenie usług w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, czy też sprzedaż przedmiotów darowizny. Zgodnie z wynikami badań GUS (SOF-1 i SOF-4) z 2014 r. – odpłatną działalność statutową i działalność gospodarczą prowadzi ogółem ok. 2% podmiotów należących do sektora gospodarki społecznej, wyłącznie działalność gospodarczą – 5%, tymczasem wyłącznie odpłatną działalność statutową prowadzi aż 18% podmiotów. Zarówno statutową działalność odpłatną pożytku publicznego, jak i działalność gospodarczą (lub oświatową lub kulturalną) należy zaliczyć do działalności ekonomicznej, która z kolei jest jedną z kluczowych przesłanek konstytutywnych przedsiębiorstwa społecznego. Uzasadnionym jest zatem przyjęcie rozszerzającej, inkluzywnej definicji, otwierającej możliwości przyjęcia statusu przedsiębiorstwa społecznego dla znacznie liczniejszej części sektora podmiotów gospodarki społecznej.

- 7) zatrudnia – w przypadku celu prozatrudnieniowego (co oznacza, że jego statutowym zadaniem jest realizacja dowolnego celu odpłatnej działalności pożytku publicznego, działalności gospodarczej – lub odpowiednio oświatowej lub kulturalnej) – co najmniej 50% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub 30% w przypadku osób posiadających znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności;
- 8) zatrudnia – w przypadku realizacji usług społecznych użyteczności publicznej lub zadań w zakresie rozwoju lokalnego (co oznacza, że jego statutowym zadaniem jest realizacja tych usług i zadań jako podstawowego celu działania) – co najmniej 30% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 9) obligatoryjny proces reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym trwać będzie od 12 do 36 miesięcy, w tym czasie reintegracja wsparta będzie opcjonalną refundacją składek na ubezpieczenie społeczne naliczanych do wysokości płacy minimalnej (Fundusz Pracy, PFRON – w zależności od decyzji dysponenta danych środków finansowych); w tym samym czasie realizowany będzie również plan reintegracyjny przygotowany przez przedsiębiorstwo społeczne w porozumieniu z osobą której dotyczy, w trakcie którego wobec tej osoby realizowane będą działania mające na celu wzrost jej kompetencji i kwalifikacji. Szczegółowy zakres planu reintegracyjnego oraz formy działań w jego ramach zostaną określone na etapie prac legislacyjnych nad projektem ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej;

II. Określić należy **zasady uzyskiwania i utraty statusu**¹¹ przedsiębiorstwa społecznego¹².

- 1) Status przedsiębiorstwa społecznego na podstawie powyższych warunków nadaje i odbiera wojewoda w drodze decyzji administracyjnej i przedkłada ministrowi właściwemu ds. zabezpieczenia społecznego do umieszczenia w ogólnokrajowym rejestrze prowadzonym przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. W przypadku kontroli przedsiębiorstwa społecznego i stwierdzeniu niespełniania przesłanek określonych ustawą, wojewoda wydawałby odpowiednie zalecenia określając jednocześnie termin na ich realizację np. 3 do 6 miesięcy. W przypadku nie wykonania zaleceń, wojewoda wnosiłby o wykreślenie przedsiębiorstwa z rejestru. Organem odwoławczym w sprawach związanych z nadaniem i utratą statusu przedsiębiorstwa społecznego, byłby minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego. Minister określi kwestie szczegółowe odnoszące się do wpisu do rejestru oraz wykreślenia z rejestru w rozporządzeniu.

¹¹ Komentarz Ministerstwa Finansów: kontekście ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, należy określić status przedsiębiorstwa społecznego jako osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej. Osobowość prawna podmiotu jest bowiem cechą normatywną o posiadaniu, której rozstrzygają przepisy prawa, tj. o przyznaniu jednostce organizacyjnej osobowości prawnej powinny decydować przepisy ustawy. Dopiero po określeniu osobowości prawnopodatkowej można ocenić ewentualne zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych.

¹² Piotr Wołkowiński, Członek Wspierający Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej: Rola przedsiębiorstw społecznych powinna być oparta na czynnikach rozwoju lokalnego, w szczególności na partnerskiej i kooperacyjnej relacji władz publicznych z sektorem ekonomii społecznej i solidarnej. Podmioty ekonomii społecznej i solidarnej powinny m. in. otrzymać warunki dla tworzenia własnych ciał zrzeszających, zobowiązanych do przekazywania wojewodzie swoich wniosków i postulatów, prowadzenia dialogu, czy też zbierania odpowiednich danych dotyczących sektora.

- 2) Przedsiębiorstwo społeczne będzie obowiązane składać do wojewody: roczne sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności oraz sprawozdanie finansowe na zasadach określonych w przepisach ustawy o rachunkowości.
- 3) Projekt ustawy oraz rozporządzenie ministra właściwego ds. zabezpieczeni społecznego określi:
 - zakres sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności, obejmujący w szczególności najważniejsze informacje o działalności odpłatnej pożytku publicznego, gospodarczej (lub kulturalnej lub oświatowej) i społecznej (reintegracja zawodowa i społeczna, realizacja usług społecznych użyteczności publicznej, realizacja zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego) w okresie sprawozdawczym;
 - wzór tego sprawozdania;
 - sposób zamieszczania sprawozdań, udostępnianych publicznie;
 - sposób i zasady prowadzenia rejestru o którym mowa w pkt. 1.
- 4) Status przedsiębiorstwa społecznego powinien uprawniać do preferencji, o których mowa w pkt III, związanych z realizacją funkcji:
 - zatrudnieniowych i reintegracji społecznej i zawodowej;
 - realizacji usług społecznych użyteczności publicznej;
 - realizacji zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

III. Uprawnienia przedsiębiorstw społecznych: w związku z posiadaniem statusu przedsiębiorstwa społecznego **należy rozważyć wprowadzenie następujących mechanizmów¹³:**

- 1) wsparcia dotacyjnego na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w wysokości od 6 do 15-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni (w tym ujednoczenie wsparcia z EFS z przepisami dot. Funduszu Pracy i PFRON);
- 2) wsparcia dotacyjnego „pomostowego” na utrzymanie (w tym pokrycie wynagrodzenia) dla utworzonego w przedsiębiorstwie społecznym miejsca pracy dla osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym (Fundusz Pracy, PFRON) – przez pierwsze 6 miesięcy, w kwocie nie wyższej od minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- 3) refundacji z Funduszu Pracy (ew. PFRON) części wynagrodzenia odpowiadającej składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz części kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającej składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego – osoby pochodzącej z katalogu zagrożonych wykluczeniem społecznym (w pełnej wysokości przez 24 miesiące oraz

¹³ Komentarz Ministerstwa Finansów: proponowane rozwiązania (w tym finansowe) powinny zostać przeanalizowane pod względem ich potencjalnej efektywności dla osiągnięcia założonego celu z uwzględnieniem racjonalności i gospodarności zaangażowania środków publicznych. W porządku prawnym obowiązuje stabilizująca reguła wydatkowa, mająca na celu stabilizację finansów publicznych w długim okresie i nakłada ona ograniczenie na sumę większości wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych w danym roku budżetowym. Wstępne szacunki limitu wydatków w ramach stabilizującej reguły wydatkowej, dokonane w oparciu o art. 112aa ustawy o finansach publicznych, wskazują na bardzo ograniczoną dostępność środków publicznych, które mogą być w kolejnych latach przeznaczone na finansowanie zarówno nowych projektów, jak i zmian projektów już istniejących. Zatem należy zwrócić uwagę na istniejące ograniczenia dla kształtowania się wydatków publicznych i przewidywać finansowanie zadań dzięki oszczędnościom i wzrostowi efektywności wydatkowania w ramach już istniejących inicjatyw lub zmniejszenia środków przeznaczonych na inne cele, jednocześnie nie rezygnując przy tym z wprowadzenia nowych zadań istotnych społecznie i gospodarczo. Jednocześnie należy pamiętać o konieczności istnienia podstawy materialno-prawnej do udzielania wsparcia finansowego dla konkretnych jednostek oraz proponowania rozwiązań zgodnych systemowo z przewidzianymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, w szczególności o wypełnieniu postanowień art. 50 ustawy o finansach publicznych. Jeśli projektowane regulacje mają wpływ na zmianę poziomu wydatków jednostek sektora finansów publicznych w stosunku do obecnie obowiązujących regulacji, to w projekcie należy określić maksymalny limit wydatków, sformułować odpowiednie mechanizmy korygujące (mające zastosowanie w przypadku zagrożenia lub przekroczenia limitu) oraz wyznaczyć organ właściwy do monitorowania tego limitu wydatków, jak również organ odpowiedzialny za jego wdrożenie. Zgodnie bowiem z art. 50 ust. 1a ustawy o finansach publicznych w przyjmowanych przez Radę Ministrów projektach ustaw, których skutkiem finansowym może być zmiana poziomu wydatków jednostek sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, **określa się w treści projektu maksymalny limit tych wydatków wyrażony kwotowo**, na okres 10 lat budżetowych wykonywania ustawy, oddzielnie dla każdego roku, poczynając od pierwszego roku planowanego wejścia w życie ustawy, w podziale na: budżet państwa, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, pozostałe jednostki sektora finansów publicznych (zgodnie z treścią OSR wykazywane oddzielnie). Z art. 50 ust. 4 i 5 ww. ustawy wynika również obowiązek określenia mechanizmów korygujących w przypadku zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok limitu i organu monitorującego wykorzystanie limitu wydatków oraz odpowiedzialnego za wdrożenie mechanizmów korygujących. Należy również pamiętać, że określone w treści ustawy maksymalne limity wydatków nie oznaczają automatycznego zwiększenia budżetu danego dysponenta o te kwoty, w ramach ogólnej kwoty wydatków budżetu państwa, a mają przede wszystkim na celu działanie wspomagające ograniczenie wzrostu wydatków. Wydatki dysponentów w dalszym ciągu są planowane zgodnie z przyjętymi przez Radę Ministrów założeniami do projektu budżetu państwa na dany rok budżetowy.

w połowie wysokości przez kolejnych 12 miesięcy) – naliczane do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę;

- 4) rozszerzenia na wszystkie przedsiębiorstwa społeczne obowiązującego obecnie zapisu związanego ze spółdzielniami socjalnymi dot. możliwości dokonywania przez jednostki sektora finansów publicznych zakupów o wartości poniżej 30 tysięcy euro z zastrzeżeniem wyłącznie do przedsiębiorstw społecznych (czyli obecnie spółdzielni socjalnych, docelowo – wszystkich przedsiębiorstw społecznych); oraz promowanie zapisów o zastrzeżeniu zamówień publicznych dla podmiotów, których celem jest społeczno-zawodowa reintegracja osób z grup społecznie marginalizowanych i zatrudniających nie mniej, niż 30% takich osób – zgodnie z art. 22 ust 2 oraz ustawy Prawo zamówień publicznych oraz zapisów o zastrzeganiu zamówień publicznych na wybrane usługi społeczne, kulturalne i zdrowotne dla podmiotów spełniających warunki określone w przepisie artykułu 138p ustawy Prawo zamówień publicznych;
- 5) możliwości obniżenia wpłat na PFRON tych przedsiębiorców, którzy dokonują zakupów w przedsiębiorstwach społecznych;
- 6) możliwości zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków i budowli lub ich części i zajętych pod nimi gruntów stanowiących własność bądź będących w wieczystym użytkowaniu przedsiębiorstwa społecznego, prowadzącego działalność jako mikroprzedsiębiorstwo, wykorzystywanych na działalność związaną z reintegracją społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, świadczeniem usług społecznych użyteczności publicznej lub zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
- 7) zwolnienia od podatku dochodów przedsiębiorstwa społecznego, prowadzącego swoją działalność jako mikroprzedsiębiorstwo, pochodzących ze sprzedaży produktów wytworzonych w przedsiębiorstwie społecznym;
- 8) wprowadzenie zmiany w art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r. poz.1988, z późn. zm.) poprzez uzupełnienie katalogu podmiotów, których weryfikacja zdolności kredytowej odbywa się w uproszczony sposób, o przedsiębiorstwa społeczne, dzięki czemu w większym stopniu będą one mogły uzyskać finansowanie zwrotne w sektorze bankowym;
- 9) umożliwienia dostępu w szczególności do pożyczek, poręczeń, reporeczeń na prowadzenie działalności gospodarczej lub odpłatnej działalności pożytku publicznego przez podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne. Ww. instrumenty zwrotne byłyby zarządzane przez Bank Gospodarstwa Krajowego, przy udziale wyłonionych operatorów regionalnych. Nadzór nad Funduszem sprawować powinien zespół powołany przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, z udziałem m. in. ministra właściwego do spraw rozwoju i Prezesa BGK;
- 10) rozbudowy i umocowania prawnego Funduszu Przedsiębiorstw Społecznych, który obecnie funkcjonuje w ramach Banku Gospodarstwa Krajowego na bazie środków EFS na pożyczki i reporeczenia. Środki te, po ich wykorzystaniu w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, powinny pozostać jako środki budżetu państwa na dalsze działania wspierające rozwój podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, w szczególności poprzez instrumenty zwrotne

- 11) należy także rozważyć wprowadzenie mechanizmu pozwalającego na premiowanie jednostek samorządu terytorialnego na poziomach gmin za wspieranie tworzenia i trwałości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, poprzez zwiększenie przekazywania części wpływów z podatku CIT do budżetu gminy – według przykładowego algorytmu¹⁴:

Liczba mieszkańców gminy	Procentowe zwiększenie wpływu do budżetu gminy z podatku CIT – za każde kolejne istniejące 100 miejsc pracy (lub proporcjonalnie za każde miejsce pracy) w przedsiębiorstwach społecznych
do 20 tys.	10%
do 50 tys.	5%
do 100 tys.	2%
pow. 100 tys.	1%

Rozdział III. Formy udziału podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w programowaniu i realizacji usług społecznych użyteczności publicznej, zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego oraz wspierania inicjatyw obywatelskich/społecznych na rzecz otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej.

I. Za zapewnienie udziału podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w programowaniu i realizacji zadań użyteczności publicznej odpowiadają jednostki samorządu terytorialnego. Projekt ustawy powinien wskazać następujące **formy udziału podmiotów ekonomii społecznej w programowaniu i realizacji zadań użyteczności publicznej:**

1. Udział w kreowaniu polityki rozwoju usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego – przy jednoczesnym uporządkowaniu obecnego systemu programowania oraz procesu współudziału podmiotów ekonomii społecznej w kreowaniu polityki lokalnej;
2. Udział w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego: samodzielnie lub w partnerstwie z jednostkami samorządu terytorialnego – co wymaga uporządkowania prawnego zasad realizacji

¹⁴ Komentarz Ministerstwa Finansów: Należy zauważyć, że zgodnie z art. 4 ust. 3, art. 5 ust. 3 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego źródłami dochodów gmin, powiatów i województw jest udział we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych w wysokości odpowiednio 6, 71 %, 1,40 % oraz 14,75 %. Zgodnie z art. 10 ww. ustawy jeżeli podatnik podatku dochodowego od osób prawnych posiada zakład (oddział) położony na obszarze jednostki samorządu terytorialnego innej niż właściwa dla jego siedziby, to część dochodu z tytułu udziału we wpływach z tego podatku jest przekazywana do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, na której obszarze znajduje się ten zakład (oddział), proporcjonalnie do liczby zatrudnionych w nim osób na podstawie umowy o pracę. W przypadku jeżeli przedsiębiorstwo społeczne będzie posiadało oddziały/zakłady działające na obszarze różnych gmin, wówczas płacony podatek CIT będzie dzielony w różnych wysokościach. W jednej gminie udział ten będzie wynosił 6,71 %, natomiast w innej gminie będzie odpowiednio zwiększony. Z uwagi na powyższe należy rozważyć wprowadzenie innego mechanizmu promującego gminy wspierające tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

zadań publicznych, w tym zasady partnerstwa publiczno-społecznego, **powierzenia** zadań publicznych w przypadku zlecenia usług społecznych użyteczności publicznej, oraz **wspierania** w przypadku zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego oraz inicjatyw obywatelskich/społecznych;

3. Wspieranie procesu przygotowania do zatrudnienia oraz tworzenia miejsc pracy wraz z reintegracją zawodową i społeczną zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców wspólnoty samorządowej – co wymaga zdefiniowania wymagań zatrudnieniowych w połączeniu z określeniem uprawnień przedsiębiorstw społecznych;
4. **DO ROZWAŻENIA:** *wspieranie inicjatyw obywatelskich/społecznych na rzecz otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej – co wymaga uporządkowania zasad i określenia form wsparcia m. in. jako inicjatywa lokalna i budżet obywatelski.*

Działania te powinny być realizowane na mocy przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawy – Prawo zamówień publicznych, ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym oraz przepisów projektowanej ustawy.

Uzasadnienie

Projektowana regulacja ma za zadanie m. in. uporządkować role i funkcje podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. Przedstawione role w dalszych przepisach projektu ustawy będą precyzowane jako dostępne dla ogółu podmiotów, lub węższej grupy przedsiębiorstw społecznych realizujących określone funkcje wspierające politykę rozwoju społecznego wspólnot samorządowych.

Najistotniejszym przesłaniem jest wskazanie różnych ról, nie tylko tych o charakterze służebnym wobec administracji publicznej, ale również jako współkreatora i realnego partnera w programowaniu polityki lokalnej, czy też pobudzaniu aktywności obywateli i całych społeczności. Szczegółowe zasady, w tym programowania lokalnego, znajdują się w dalszych rozdziałach projektu założeń do ustawy.

- II. Podstawowym zadaniem i uprawnieniem podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej we wspólnocie samorządowej powinno być **uczestnictwo w kreowaniu, realizacji i monitorowaniu polityk publicznych w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego**, poprzez udział w tworzeniu gminnych i powiatowych Lokalnych Programów Rozwoju Społecznego.

1. Każdy program posiadałby status programu rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 poz. 383 z późn. zm), którego obowiązek tworzenia wynika z ustaw kompetencyjnych samorządu gminnego i powiatowego.

2. Program nie byłby odrębnym, dodatkowym dokumentem, lecz zastąpiłby dotychczasową gminną i powiatową strategię rozwiązywania problemów społecznych, oraz dotychczasowe programy tworzone i realizowane na podstawie:

- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575, z późn. zm.).

Jednocześnie rekomenduje się dalszą analizę powyższej propozycji modyfikacji systemu programowania na poziomie lokalnym pod kątem potrzeby ewentualnych zmian w systemie programowania na poziomie regionalnym – w szczególności w zakresie bezpośrednich powiązań pomiędzy ramowymi/kierunkowymi programami regionalnymi, a dotychczasowymi sektorowymi programami lokalnymi.

3. Gminny lub powiatowy program byłby tworzony na okres 3 lat, zaś zadania określone w poszczególnych ustawach w niektórych przypadkach powinny być podstawą do tworzenia rocznych planów działania.

4. Prace nad programem powinny być inicjowane przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, a sam program – przyjmowany przez organ stanowiący. Do tworzenia programu, a w szczególności diagnozy i celów, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego byłby zobowiązany zapraszać zarejestrowane i działające na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego podmioty ekonomii społecznej i solidarnej. **Ten element należy uznać za jeden z fundamentalnych w zgłaszanej propozycji.** Udział podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w tworzeniu programu polega w szczególności na: zgłaszaniu propozycji, udziale w pracach eksperckich, koncepcyjnych i programowych – w tym w ramach grup i zespołów roboczych, spotkaniach seminaryjnych i warsztatowych, konsultacjach publicznych itp.

5. Program określiłby m. in. istotne z punktu widzenia diagnozy i potrzeb danej wspólnoty samorządowej usługi społeczne użyteczności publicznej i zadania publiczne w zakresie rozwoju lokalnego spośród zadań i usług określonych ustawą o samorządzie gminnym i ustawą o samorządzie powiatowym oraz:

- a) cel programu, oparty na diagnozie potrzeb społecznych;
- b) priorytetowe zadania publiczne oraz sposób ich realizacji, w tym podział zadań pomiędzy jednostkę samorządu terytorialnego a podmioty ekonomii społecznej;

- c) zasady wspierania inicjatyw obywatelskich/społecznych;
- d) planowaną wysokość środków przeznaczonych na realizację programu zgodną z Wieloletnią Prognozą Finansową JST;
- e) zasady realizacji, monitorowania i ewaluacji programu.

Niezbędne byłoby zapewnienie spójności programu (diagnozy, priorytetów i zadań rozwojowych) z gminnym programem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, z późn. zm.).

6. Nowe rozwiązania byłoby wprowadzane stopniowo od 2018 roku oraz poprzedzone wsparciem metodologicznym, doradczym i edukacyjnym, współfinansowanym z poziomu krajowego np. ze środków PO WER.

Uzasadnienie

Proponowane rozwiązanie miałooby na celu z jednej strony uporządkowanie systemu programowania sfery społecznej w gminach i powiatach, które jak należy stwierdzić na podstawie badań i analiz, stracił walor realnego programowania¹⁵. Siedmioletnia perspektywa funkcjonowania ww. programów, brak możliwości realnego planowania w tak długim okresie, brak powiązań ze źródłami finansowania, stworzył w istocie zestaw dokumentów o charakterze formalnym, a nie realnym. Połączenie zobowiązań programowych, w tym koordynacja działań w oparciu o ośrodek pomocy społecznej lub powiatowe centrum pomocy rodzinie, ograniczyło zakres merytoryczny w dużej mierze wyłącznie do zadań pomocy społecznej. Dzisiejsze programy są opisem zbioru zadań wynikających z ustaw, nie wywierającymi realnego wpływu na zmianę społeczną.

Z drugiej strony wiele JST zleca przygotowanie programów zewnętrznym ekspertom, bez większego zaangażowania partnerów lokalnych, co odbiera tym programom walor planowania lokalnego opartego o realne problemy i potrzeby.

Obecny stan widoczny jest od lat, w szczególności przy programowaniu lokalnych działań o charakterze operacyjnym, finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rozwiązanie tych kwestii wymaga uporządkowania programowania w wymiarze formalnym, z wprowadzeniem rozwiązań o charakterze wspólnotowym, angażujących mieszkańców wspólnoty samorządowej. Dlatego też, proponuje się wprowadzenie jednego trzyletniego Lokalnego Programu Rozwoju Społecznego, będącego zadaniem jednostki samorządu terytorialnego, a nie tylko jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Istotnym elementem jest również wprowadzenie zapisów wymagających wspólnego publiczno-społecznego opracowania diagnozy zasobów i potrzeb, nie jako zbioru danych statystycznych, ale zdefiniowania rzeczywistych potrzeb. Warto zwrócić uwagę, że podobny wymóg pojawił się przy projektowaniu interwencji publicznej w projektach

¹⁵ M. in. Raport analiza strategii rozwiązywania problemów społecznych Halina Lipke Agnieszka Hryniewicka, IRSS warszawa 2008, Ewaluacja lokalnych (gminnych/powiatowych) strategii rozwiązywania problemów społecznych przyjętych do realizacji przez władze samorządowe w województwie dolnośląskim, DOPS, Wrocław 2011, Raport z monitoringu gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w regionie świętokrzyskim, ROPS, Kielce 2015.

współfinansowanych

w ramach EFS na rzecz usług społecznych w interesie ogólnym. Propozycja – a zarazem wymóg - wspólnego opracowania diagnozy, pojawiła się w związku z realizacją tzw. projektów terytorialnych w *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020* z 24 października 2016 roku, obowiązujących wszystkie Regionalne Programy Operacyjne. Jednocześnie wytyczne wskazały do wykorzystania metodycznego *Rekomendacje Ministra Pracy i Polityki Społecznej - standardy współpracy jednostek samorządu terytorialnego ze spółdzielniami socjalnymi w zakresie realizacji usług społecznych użyteczności publicznej (w interesie ogólnym) z dnia 5 sierpnia 2015 r.*¹⁶ Ponadto, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych w działaniu 2.5. *Skuteczna pomoc społeczna* przewidziano typ projektu obejmujący „Dokonanie na poziomie krajowym przeglądu strategii rozwiązywania problemów społecznych, opracowanie dla jednostek samorządu terytorialnego narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym oraz zapewnienie tym jednostkom wsparcia szkoleniowo-doradczego w zakresie stosowania tych narzędzi i dostosowania strategii lokalnych do celów i kierunków wskazanych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu i innych dokumentach krajowych”.

Tym samym, przewidziano zarówno pilotażowe formy wsparcia na poziomie projektów lokalnych, jak również możliwości metodycznego i edukacyjnego wsparcia wdrożenia działań o charakterze systemowym.

Proponowane rozwiązanie, zgodnie z regułami przewidzianymi dla programów rozwoju (o których mowa w ustawie o samorządzie gminnym i o samorządzie powiatowym), wymaga określenia celów na najbliższe trzy lata, kierunków interwencji, rezultatów do osiągnięcia oraz planu finansowego powiązanego z Wieloletnią Prognozą Finansową JST (jako program wieloletni). Powiązanie współudziału partnerów publicznych i społecznych w dyskusowaniu diagnozy i zasadniczych celów z rezultatami i finansowanie ich realizacji z jednej strony uspołeczni politykę rozwoju społecznego, z drugiej zaś zwiększy oddziaływanie i współudział społeczności lokalnych, a tym samym identyfikacji z podejmowanymi przez JST działaniami.

Istotnymi elementami byłyby zapisy dotyczące sposobu realizacji programu, czyli określenia kto i w jakim trybie jest odpowiedzialny za jego realizację. Mamy do czynienia z czterema możliwościami realizacji: poprzez działania własne samorządu, w partnerstwie samorządu i podmiotów ekonomii społecznej, działania powierzone do realizacji podmiotom ekonomii społecznej, zakup towarów i usług w trybie ustawy PZP lub zapytań ofertowych i obecnej ustawy o spółdzielniach socjalnych (art. 15a ww. ustawy). Elementy realizacji usług w trybie zadań zleczanych i zamówień publicznych w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego określa Rozdział IV projektu założeń do ustawy.

¹⁶ http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/Biblioteka/Standardy_wspolpracy.pdf

Rozdział IV. Zasady realizacji usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

I. Podmioty ekonomii społecznej i solidarnej uczestniczą w procesie realizacji zadań użyteczności publicznej w samorządzie terytorialnym, poprzez: współdziałanie w badaniu potrzeb i planowaniu świadczenia usług społecznych użyteczności publicznej na poziomie gminnym/powiatowym (co zostało opisane w Rozdziale III projektu założeń) oraz realizację zadań użyteczności publicznej w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

II. Zadania użyteczności publicznej w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego powinny być realizowane:

- 1) przez jednostki samorządu terytorialnego samodzielnie lub jednostki przez siebie kontrolowane w trybie tzw. „in house”;
- 2) **w trybie partnerstwa, co wymagać będzie zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** wprowadzających nowy rozdział o partnerstwie publiczno-społecznym, określającym tryb wyboru partnera spoza sektora finansów publicznych na podobnych zasadach, jak w przypadku przepisów ustawy o zasadach wspierania polityki rozwoju;
- 3) zlecenie podmiotom ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwom społecznym zadań publicznych w trybie powierzania usług społecznych użyteczności publicznej oraz w trybie wspierania zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego w ramach przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zakres powierzania zadań powinien być określany na poziomie programu rozwoju, o którym mowa w Rozdziale III projektu założeń. Oznaczałoby to potrzebę zmian w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Należy rozważyć zróżnicowanie trybu zlecenia zadań do 120 tys. zł (odpowiadającemu progowi 30 tys. euro z ustawy PZP) opartych na zaproszeniu do negocjacji podmiotów spełniających wymogi jakościowe, oraz powyżej 120 tys. zł w trybie konkursu ofert;
- 4) w ramach zlecenia podmiotom ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwom społecznym realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego, należy rozważyć wprowadzenie uproszczonej formy rozliczania poprzez rezultaty, o ile dana usługa posiada swoje standardy jakościowe określone w trybie rozporządzenia lub przez organ stanowiący właściwej jednostki samorządu terytorialnego (co wymagałoby wprowadzenia delegacji w ustawie o pomocy społecznej).

III. Realizując zadania w trybie zamówień publicznych w przypadku wybranych usług społecznych, zdrowotnych i kulturalnych, możliwe byłoby wykorzystanie nowego artykułu 138p ustawy Prawo zamówień publicznych pozwalającego na ograniczenie ubiegania się o tego typu zamówienia tylko do podmiotów spełniających warunki związane m. in. z realizacją zadań w zakresie użyteczności publicznej (związanej ze świadczeniem tych usług) oraz społeczną i zawodową reintegracją osób z grup społecznie marginalizowanych. Ponadto, należałoby

uwzględnić przewidziane już ustawą Prawo zamówień publicznych wyłączenie spod obowiązku stosowania przepisów ustawy Pzp w przypadku zamówień o wartości mniejszej, niż wartość progów unijnych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w gminnym programie rewitalizacji oraz wykonywane na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej udzielane przez gminy lub jednostki podległe gminom niektórym podmiotom ekonomii społecznej (NGO i spółdzielnie socjalne), których działalność statutowa obejmuje realizację tego typu zamówień.

Rozdział V. Wsparcie inicjatyw obywatelskich/społecznych na rzecz otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej.

- 1) W celu wsparcia inicjatyw obywatelskich/społecznych dotyczących realizacji zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rzecz otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej, organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego mógłby corocznie ogłaszać otwarty konkurs ofert na realizację zadań w sferze pożytku publicznego, **w formie wspierania** wykonywania zadań publicznych.
Wsparcie to mogłoby być realizowane także w trybie art. 16a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (formuła tzw. regrantingu).
- 2) Wsparcie inicjatyw obywatelskich/społecznych mogłoby być realizowane również dla niezrzeszonych obywateli poprzez inicjatywę lokalną, o której mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, inicjatywę uchwałodawczą, wspieranie udziału w konsultacjach społecznych itp.
- 3) Ustawa określiłaby sposób zgłaszania inicjatyw obywatelskich/społecznych do budżetu partycypacyjnego, sposób przekazywania informacji do mieszkańców oraz sposób realizacji inicjatyw.
- 4) Limit wydatków na inicjatywy obywatelskie/społeczne powinien być corocznie określany w budżecie JST, jednak nie powinien on stanowić mniej niż 2% wydatków budżetowych.

Rozdział VI. Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej przez władze publiczne.

- I. Kolejnym elementem regulacji powinno być zamieszczenie przepisów określających sposób oddziaływania administracji rządowej i samorządowej na politykę publiczną w zakresie ekonomii społecznej, a także monitorowanie sektora ekonomii społecznej i solidarnej poprzez:
 - a) krajową i regionalną politykę publiczną realizowaną za pomocą:
 - programów rozwoju na poziomie kraju i województwa (krajowy i regionalne programy rozwoju ekonomii społecznej), spójnych z programami dot. rynku pracy itd., i dotyczącymi poszczególnych grup społecznych (np. osób z niepełnosprawnością);
 - określenia zakresu odpowiedzialności ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego i samorządów województw oraz wskazania koordynatorów

- działania: minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego i Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej;
- zdefiniowania zadań i składu ciał konsultacyjnych wspierających właściwe organy koordynujące polityki publiczne – ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego oraz samorząd województwa: odpowiednio Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Regionalnych Komitetów Rozwoju Ekonomii Społecznej;
 - dostarczania danych statystycznych na potrzeby monitorowania sektora ekonomii społecznej oraz polityki publicznej w zakresie wspierania rozwoju tego sektora w ramach statystyki publicznej przez Główny Urząd Statystyczny, we współpracy z ministrem właściwym ds. zabezpieczenia społecznego – należy rozważyć cykliczne badanie statystyczne, którego celem byłoby dostarczenie kluczowych z punktu widzenia potrzeb informacyjnych państwa i społeczeństwa wskaźników o potencjale społeczno-ekonomicznym sektora ekonomii społecznej, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o statystyce publicznej;
- b) dostarczanie bezpłatnych lub częściowo bezpłatnych, powszechnie dostępnych i wysokiej jakości usług wspierających rozwój lokalny, rozwój podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej oraz biznesowego wspierania istniejących przedsiębiorstw społecznych.

Zapewnienie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej i solidarnej powinno należeć do zadań samorządu województwa. Usługi te powinny być realizowane (np. w partnerstwie z JST) przez zlecenie zadania publicznego podmiotom wyłonionym na poziomie regionalnym - Ośrodkom Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), posiadającym akredytację ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Minister określiłby zasady i tryb nabywania akredytacji, standardy jakościowe realizacji usług wsparcia ekonomii społecznej oraz prowadziłby wykaz i nadzór podmiotów akredytowanych.

Obecnie usługi wsparcia ekonomii społecznej finansowane są w szczególności ze środków budżetu samorządu województwa, budżetu państwa, przy współfinansowaniu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Obecnie (2014-2017) finansowanie usług realizowane jest poprzez 80-85% wkładu budżetu UE, 5-10% wkładu budżetów JST oraz 10% wkładu własnego realizatorów. W okresie 2017-2020 proponuje się, aby wkład własny został podniesiony do ok. 20%, zaś po 2020 r. do ok. 40%, z tym że w przypadku ograniczonej dostępności środków UE, potencjalnie możliwe i rekomendowane jest wykorzystanie środków Funduszu Pracy i PFRON jako dotacji na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, 40% zapewnić powinien budżet samorządu województwa, zaś 20% wkład własny realizatorów.

Szczególną uwagę należy również poświęcić kwestii tworzenia warunków dla zrzeszania się podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, tworzenia sieci, partnerstw międzysektorowych, związków branżowych, klastrów, struktur parasolowych i rzeczniczych, samoorganizacji sektora i jego samoregulacji.